

STTK:n kannanotto EU: komission valmisteluasiakirjaan:

Tulevaa EU 2020-strategiaa koskeva kuuleminen; KOM (2009) 647 lopullinen

Uusi strategia vuoden 2010 jälkeen on välttämätön

STTK:n lähtökohta EU 2020 asiakirjan arvioinnissa on pitkälti sama kuin EU:n joulukuisen huippukokouksen päätelmissä todettu tarve huolehtia

- talouskriisin taloudellisista ja sosiaalisista haittavaikutuksista
- väestön ikääntymisen tuomista uusista tarpeista
- eriarvoisuuden ehkäisystä ja
- ilmastonmuutoksesta johtuvista haasteista

STTK pitää hyvänä asiakirjassa ilmaistua tavoitetta, jonka mukaan yhteiskuntaa, taloutta ja ympäristöä koskevia linjauksia on edistettävä rinta rinnan.

Asiakirjan jatkovalmistelussa STTK nostaa esiin kolme asiakokonaisuutta:

- koulutuksen ja osaamisen merkitys tulevaan kasvuun
- työelämän murros
- EU:n rooli globalisoituneessa maailmassa

Ammatillisen osaamisen vaje täytettävä

Marraskuussa julkaistussa EU:n vuoden 2009 työllisyysraportissa arvioidaan, että siirtymä hiilidioksidittomaan talouteen muuttaa osaamisen kysyntää työmarkkinoilla. Hiilidioksiditon talous suosii ainakin aluksi koulutettua työvoimaa (high-skilled workers). Rakennemuutoksen tukeminen edellyttää ammattitaitoon keskittyvää politiikkaa, mikä sisältää kaikki koulutustasot. Riittävät perustaidot ovat edellytys ammattiin oppimiselle.

EU:n komission ja ministerineuvoston uusi yhteinen raportti Koulutus 2010-ohjelmasta on valmistumassa. Sen mukaan koulutuksen kehittämiseksi asetettuja yhteisiä tavoitteita ei Euroopassa saavuteta. Luetun ymmärtämisen osalta (low-achieving 15-year olds in reading literacy) tilanne on jopa heikentynyt kuluneen vuosikymmenen aikana. Tämä viestii, että koulutusjärjestelmien rakenteet eivät ole kunnossa. Samanaikaisesti Euroopassa on yhä 77 miljoonaa 25–64 -vuotiasta, joilta puuttuu ammatillinen koulutus. Tämä on lähes 30 % aikuisten ikäryhmästä.

Luonnos EU 2020 –strategiaksi korostaa kestävästä kasvusta työpaikkojen synnyn lähteenä. Painopisteenä ovat tieto ja osaaminen, mitkä luovat edellytykset kasvulle ja sosiaaliselle yhteenkuuluvaisuudelle.

Taluskriisin aikana Euroopan uhkana on työmarkkinoiden jakautuminen. Samalla on vaara, että Eurooppa kohtaa samanaikaisesti pulan osaavasta työvoimasta ja rakennetyöttömyyden. Syrjäytyminen työmarkkinoilta uhkaa yhtä aikaa nuoria ja työttömäksi jääviä aikuisia.

Maailman muuttuessa ympärillämme on koulutuksen vastattava uusiin yhteiskunnan tarpeisiin. Huippuosaamisen tuottaminen koulutuksen kaikilla tasoilla on välttämätöntä. Samanaikaisesti koulutus huolehtii syrjäytymisen ehkäisemisestä. Nämä koskevat niin yleissivistävää, ammatillista kuin korkeakoulutusta. Koulutukselliset innovaatiota ja uudessa maailmassa tarvittava osaaminen syntyy usein koulutussektoreiden rajapinnoissa. Eurooppa tarvitsee nykyistä joustavampia koulutusjärjestelmiä, joissa elinikäisen oppimisen erilaiset polut ovat mahdollisia.

Korkeakoulut ovat keskeisiä tutkimustiedon ja innovaatioiden lähteitä. Jotta tutkimus on Euroopassa korkeatasoista, on tutkijan uran houkuteltava lahjakkuuksia. Euroopan haasteena on innovaatioiden käyttöön ottaminen. Tämä edellyttää monipuolista ammattitaitoa, mitä karttuu niin ammatillisessa kuin korkeakoulutuksessa

Koulutuksen kehittämisessä on perusopetuksen ja korkeakoulutuksen ohessa painotettava ammatillista koulutusta, jota ei ole edes mainittu luonnoksessa. Ammatillisen koulutuksen merkitystä korostavat myös aikuisten koulutustarpeet elinkeinorakenteiden murroksessa. Elinikäinen oppiminen on edellytys ammatilliselle liikkuvuudelle, koska uusista työtehtävissä vaaditaan uutta osaamista.

Sosiaaliturvajärjestelmät päivitettävä työelämän uusiin tarpeisiin

Sosiaaliturvajärjestelmät on ilman muuta muokattava vastaamaan työelämän nykytodellisuutta. Näissä, kuten myös työoikeudessa ja usein verotuksessakin lähtökohdانا on yhä toistaiseksi voimassaoleva kokoaikainen työsuhde. Tästä lähtökohdasta johtuen erilaisissa työnteon muodoissa työskentelevät eivät joko pääse suojan piiriin lainkaan tai se on heille ylivoimaisen vaikeaa.

Itsenäisten ammatinharjoittajien aseman määrittelyssä keskeistä on nimenomaan itsenäisyys ja valitun toimintatavan vapaaehtoisuus. Vapaaehtoista yrittäjyyttä on tuettava helpottamalla tiedonsaantia toimintaan liittyvistä säännöistä, oikeuksista ja velvollisuuksista sekä näihin liittyvää palvelujen saantia. Uusien työnteon kategorioiden luomista on vältettävä, koska ne vain lisäisivät mm. yhtiö-, työ- sosiaali- ja verotuslainsäädännön selkeyteen, ymmärrettävyyteen ja yhteensovittamiseen liittyviä epäselvyyksiä ja väliinpuotoajien määrää. Tällainen kehitys olisi myös vastoin yhteisiä Eurooppalaisia tavoitteita paremmasta sääntelystä ja hallinnollisen taakan vähentämisestä. mm. yhtiö-, työ- sosiaali- ja verotuslainsäädännön tulkinnoissa.

EU:lle sosiaaliset kriteerit globaaliin kauppaan

STTK pitää hyvänä, että EU korostaa kansainvälisillä forumeilla sosiaalisen markkinatalouden perustana olevia arvoja. EU:lla on paljon vielä itselläänkin tehtävää, koska alueella asuu 80 miljoonaa ihmistä, jotka elävät köyhyysrajan alapuolella. Työttömyyden torjunta - etenkin pitkäaikaistyöttömyyden osalta – on edelleen EU:n keskeinen tehtävä.

EU:n strategiaan liittyy pyrkimys olla maailman johtava alue ilmastonmuutoksen torjunnassa ja uuden ekologisen tuotannon kehittämisessä. Samalla tavoin EU voisi asettaa selkeitä sosiaalisia kriteereitä kauppaan kolmansien osapuolten kanssa. Asiaa on varovaisesti sivuttu kohdassa, jossa arvioidaan EU 2020 –strategiaa maailmanlaajuisessa yhteydessä (s.11, toinen kappale).

STTK:n mielestä EU voisi selkeästi kehittää sosiaalista normistoa kansainväliseen kauppaan. Lähtökohta voisi olla ILO:n työelämää koskevat sopimukset ja reilun työn (decent work) tunnusmerkit. EU voisi asettaa tavoitteeksi ihmisarvoisen työn ja työntekijöiden perusoikeuksien asettamisen talous-, kauppaa-, finanssi- ja sosiaalipolitiikan ytimeen niin kansallisella, alueellisella kuin kansainväliselläkin tasolla.

UUSI EU 2020 STRATEGIA / TU:n KANNAOTOT SIDOSRYHMÄKUULEMISEEN

Yleistä

TU pitää hyvänä Komission valmisteluasiakirjassa mainittua uudistetun Lissabonin strategian tavoitetta luoda Euroopasta uusi kestävän kehityksen sosiaalinen markkinatalous-alue.

Haluamme korostaa, että tavoitteen saavuttamiseksi tarvitaan tehokkaampaa ja osin uutta sääntelyä - niin työelämässä kuin rahoitusmarkkinoillakin - sillä pelkästään markkinavoimien varaan ei jatkossa voida jättää talouden ja työllisyyden kehitystä. Pidämme lisäksi tärkeänä, että Euroopan tulevaa menestystä ei rakenneta jatkossa epätyyppisten työsuhteiden lisäämisen varaan vaan kunnioitetaan työntekijöiden oikeutta turvalliseen, säädylliseen työhön ja työehtoihin. Euroopan menestys voi jatkossa rakentua vain korkeatasoisiin teknologisiin ja sosiaalisiin innovaatioihin, joiden aikaansaaminen asettaa suuret haasteet tulevalle eurooppalaiselle koulutusjärjestelmälle ja innovaatio-myönteiselle yritystoiminnalle.

Yrityksille on taattava tasapuolinen kilpailuympäristö Euroopassa. Yritysten sijainti- ja investointipäätöksiin vaikuttavat verotuskysymykset, sosiaalilainsäädäntö ja sosiaaliturvasasiat on harmonisoitava, jotta voidaan ehkäistä sosiaalisten perusoikeuksien heikentäminen investointien saamiseksi. Eu:n on huolehdittava myös pohjoisista jäsenvaltioistaan huomioiden niiden erityishaasteet esimerkiksi logistiikka- ja ilmastokysymyksissä. Uusien jäsenmaiden työmarkkina- ja ympäristömääräykset on oltava vertailukelpoisia vanhojen jäsenmaiden kanssa. Tukipolitiikan valvontaa pitää tehostaa ja sääntöjen rikkojille määrätä asianmukaiset sanktiot (vrt. tax lease -järjestelmä telakkateollisuudessa).

Teollisuuspolitiikka

TU pitää hyvänä, että Komission valmisteluasiakirjassa ilmaistaan selkeästi tehokkaan teollisuuspolitiikan tärkeys Euroopalle. Eurooppa tarvitsee teollisuutta, sekä perinteistä että uutta, sillä teollisuudella on merkittävä rooli kasvun, työpaikkojen luomisen, innovoinnin ja yleisen hyvinvoinnin ylläpitäjänä. Teollisen pohjan olemassaolo on usein myös pohja liike-elämää palvelevan palvelusektorin synnylle ja kehitykselle. Teollisuus on myös avainasemassa pyrittäessä kohti vihreämpää taloutta Euroopassa, joka asetetaan uuden Lissabonin strategian erääksi perustavoitteeksi. Raskas teollisuus on avainasemassa päästöjen vähentämisessä mutta myös uuden vihreämmän teollisuuden / elinkeinoelämän kehittämisessä.

Mielestämme teollisuuspolitiikan avulla ei pidä vain sopeutua markkinatalouden ehtoihin tai pyrkiä minimoimaan rakennemuutosten vaikutuksia. Uuden teollisuuspolitiikan on oltava aktiivista ja tavoitteellista. Teollisuuspolitiikan tavoitteena on oltava löytää ne alueet, joilla eurooppalainen teollisuus pärjää globaalissa kilpailussa. Halpojen tuotantokustannusten sijasta tämä usein merkitsee keskittymistä osaamisintensiiviseen

teollisuuteen, joka kykenee jatkuvaan itsearviointiin, uudistumiseen ja innovointiin. Teollisuuspolitiikassa on muistettava myös sen kiinteä yhteys muihin politiikan lohkoihin; kestävä kehitys, aluepolitiikat, koulutus-, kauppa-, kilpailu- ja innovaatiopolitiikka sekä energia- ja ilmastopolitiikka ovat esimerkkejä politiikoista, jotka vaikuttavat teollisuuspolitiikkaan, joten näiden integroitu tarkastelu on tarpeen.

Eurooppa tarvitsee myös **sektorikohtaista teollisuuspolitiikkaa**. Eri sektorit ovat Euroopassa erilaisten haasteiden edessä. Teollisuussektori on tähän mennessä pahiten kärsinyt lamasta, josta palautuminen tulee olemaan työlästä. Arvioiden mukaan osa työpaikoista on lopullisesti menetetty.

Raskaan teollisuuden kilpailukykyä rasittaa jatkossa lisäksi esim. päästökauppa - joskin se tehokkaan teollisuuspolitiikan ansiosta voidaan kääntää myös menestystekijäksi (esim. ympäristöteknologia ja siihen liittyvät palvelut). Yhteisen kestävästi energiapolitiikan luonti on keskeisessä asemassa jatkossa teollisuuden menestystekijöitä arvioitaessa.

Eri sektoreiden merkitys vihreämmän talouden luomisessa vaihtelee. Pyrittäessä kohti vihreämpää taloutta, haluamme erityisesti kiinnittää huomioita ICT-sektoriin. Tämä sektori on voimakkaasti ulkoistumassa Euroopasta. Vaarana on, että sektorin tuotanto ja jatkossa kiihtyvästi myös tuotekehitys- ja tutkimustyö katoaa kehittyviin maihin. Tällöin myös paljon potentiaalia omaava ICT-sektorin palvelupuoli uhkaa jäädä kehittymättä Euroopassa. ICT-sektorin mahdollisuudet vihreän talouden kehittämisessä ovat kuitenkin ilmeiset; uudet energiasäästävä teknologiat, mittausjärjestelmät, uudenlaiset työn tekemisen ja kaupankäynnin muodot jne. ovat todellisia mahdollisuuksia Euroopalle. Sektori kaipaa erityishuomioita uudessa strategiassa.

Komission paperissa mainitaan erikseen tarve purkaa eräiden alojen ylikapasiteettia kilpailutilanteen tasapainottamiseksi. Mielestämme oikeudenmukainen tapa ylikapasiteetin purkuun olisi käyttää perustana ympäristönormien noudattamista. Tämä ajattelu edesauttaisi samalla raaka-aineiden tehokasta käyttöä ja tukisi päästöjen vähentämistarvetta.

Finanssikriisi > talouden sääntely

Sääntelemättömistä rahoitusmarkkinoista alkunsa saanut finanssikriisi levisi tuhoisin seurauksin reaalityövoiman aiheuttaen valtavaa työttömyyttä ja turvattomuutta maailmanlaajuisesti. Kannatamme rahoitusmarkkinoiden tiukempaa sääntelyä ja tehokkaampaa julkista kontrollia jatkossa. Rahoitusmarkkinoiden tehtävä on mielestämme ennen muuta edistää reaalityövoiman kasvua ja tätä kautta luoda työpaikkoja, ei päinvastoin, kuten nyt on tapahtunut.

Vaikka positiivisia merkkejä talouden elpymisestä laman jälkeen on jo nähtävillä, pidämme tärkeänä, että valtiot jatkavat elvytystoimiaan kunnes rahoitusmarkkinat ovat vakautuneet ja teollisuuden kysyntä palautunut normaalitasolle.

Koulutus, Innovaatiot, tutkimus

TU:n mielestä panostaminen nykyisen työvoiman osaamisen ylläpitoon ja kehittämiseen on yhtä tärkeää kuin vastaaminen tulevan työvoiman koulutushaasteisiin. Lisähaasteita koko koulutusjärjestelmälle asettaa siirtyminen vihreämpään talouteen.

Tämän päivän talous nojaa vahvasti tietoon ja sen muuntamiseen uusiksi tuotteiksi, palveluiksi ja prosesseiksi. Keskeistä Euroopan vihreämmälle talouskasvulle ja sosiaalimallin säilyttämiselle ovat teknologiset ja sosiaaliset innovaatiot. Siksi mielestämme tulevassa Lissabonin strategiassa on erityishuomio kiinnitettävä innovaatiopolitiikkaan, huomioiden erityisesti sosiaalisten innovaatioiden merkitys.

Innovaatiopolitiikan tavoitteena tulee olla säilyttää Euroopalle tärkeä teollisuus ja siihen liittyvät palvelut, (t&k, ICT jne.). Teollisuuden palvelusektorin kehittäminen vaatii erityishuomiota Euroopassa. Jo aiemmin asetettu eurooppalainen tavoite sijoittaa vähintään 3% BKT:stä (julkinen osuus 1%) tuotekehitys- ja tutkimustyöhön on edelleen kannatettava.

Innovaatiot merkitsevät tiedon muuntamista uusiksi tuotteiksi, palveluiksi, toimintamalleiksi jne. Innovaatiot uusiin liiketoimintamalleihin, logistiikkajärjestelmiin, markkinointiin, muotoiluun, organisaatio- ja johtamismalleihin ovat mielestämme jatkossa yhtä tärkeitä kuin teknologiainnovaatiot. Tärkein tavoite kuitenkin on muuntaa innovaatiotyön tulokset työpaikoiksi. Tässä työssä erityistukea esim. alkurahoituksen osalta, tarvitsevat mielestämme erityisesti pk-sektorin kasvuyritykset.

Toimihenkilöunioni TU ry

Kv-palvelut

Ritva Cavenius

ritva.cavenius@toimihenkilouunioni.fi

